

Motenje v mirni posesti.

(Najvišega sodnijskega dvora dunajskega določba od 13. julija 1880, št. 8114, s katero se je po nad-sodnijski odločbi od 26. maja 1880, št. 5767, odstraneni, idrijske okrajne sodnije odlok od 17. marca 1880, št. 960, potrdil.)

Na nekdanjem šolskem, sedaj semenjskem trgu v Idriji je pustilo rudarsko vodstvo pred mnogo leti vodnjak izkopati. L. 1861 je L. U., c. k. rudarski uradnik in mestni svetovalec, v distanci $2\frac{1}{2}$ do 3. metrov štiri lípova drvesca krog vodnjaka nasadil. Pri vodnjakovih stopnicah napravile so se s časom jame, občni varnosti, posebno v zimi, nevarne. Dvoje omenjenih lip pa je očitvidno v rasti zastajalo.

Srenjski predstojnik V. T. in prvi srenjski svetovalec L. U. sta toraj z najemniki pri teh dveh drevescih koreninsko prst odkopala ter z njo jame pri vodnjaških stopnicah zasula. Korenine bolnih drevesec pa so se s privoženo, zdravo prstjo založile. Rudarski erar, zastopan po c. kr. finančni prokuraturi v Ljubljani, ju je tožil zavoljo motenja v posesti. V tožbi se je stavil sledeči petit: Slavna sodnija naj po dokončani obravnavi in possessorio summarissimo razsodi: C. kr. rudarski erar je v faktični posesti na starem semenjskem trgu v Idriji (kat. parc. št. 1512) ležečega vodnjaka z vsemi k temu vodnjaku spadajočimi nasadi in vodotoki. Gospoda V. T. in L. U. sta to posest motila s tem, da sta dne 26., 27. in 28. t. l. po najetih delavcih pri dveh tik vodnjaka stoječih lipah okrožne jarke izkopati ukazala, z izkopano prstjo jame pri vodnjaških stopnicah zasuti, ostali materijal odpeljati, in jarke krog lipovih dreves z dovoženo zemljo zametati pustila; tožena sta toraj za svojo osobo, kakor tudi za idrijsko mestno srenjo, katero zastopata, obsojena, da ne smeta omenjene posesti pod eksekucijo in kaznijo nikdar več motiti. Rzsodba letá pa naj ne škoduje mestnemu prebivalstvu, kar se tiče dohoda k vodnjaku in rabe vode njegove. Cum expensis.

C. kr. okrajna sodnija v Idriji je potem V. T. in L. U., pa tudi po njih zastopano mestno srenjo idrijsko, z odlokom od 17. marca 1880, št. 960, obsodila, ter tožena kalenja v mirni posesti kriva spoznala. C. kr. nadsodnija graška je z odločbo od 26. maja 1880

št. 5767, rudarskega erara tožbo odbila, ter prvega sodnika odlok odstranila. Ali najviši sodnijski dvor dunajski je z določbo od 13. julija 1880, št. 8114, prvega sodnika odlok potrdil, ter nadsodnijsko odločbo odstranil.

Iz razlogov prvega sodnika. Prepir se suče jedino le krog vodnjaka na nekdanjem šolskem trgu, in krog lip, pri tem vodnjaku stoječih. Pripoznano je, da je montanični erar vodnjak izkopati dal in pripoznano, da je on tudi vodotok na omenjenem trgu napravil in do sedaj popravljaj. Priče so dokazale, da je erar skoraj vsako leto, posebno pa meseca januarja in junija 1877, potem tudi meseca junija 1878 pri tem vodotoku lesene, slabe cevi z novimi dobrimi zamenjati ukazal, in dokazale, da je erar pri vodnjaku tudi stopnice popravljaj. Vsa ta dela pa je rudarsko vodstvo opravljaj na lastno roko in se srenja za dovoljenje nikdar prosila ni.

Dokazano je, da so tožečega erara delavci pri vodnjaku stoječe lipe nasadili, in da je toženi L. U. če si je pri nasajenji kaj opraviti dal, to storil le kot c. k. rudarski uradnik. Zavoljo tega tudi ni govorice, da bi bil L. U. lipe idrijskemu mestu darovati smel, kakor se je v ugovoru trdilo. On ni bil nikdar v posesti že mnogo omenjenih lip, ki so pri vsem tem z vodnjakom še v tako tesni zvezi, da se morajo njegova (vodnjakova) pritiklina (Zugehör) imenovati (§. 294. 295, o. d. z.). Vsled tega bi se daritev, ako bi tudi dokazana bila, nikdar v obzir jemati ne mogla, ker ni istih pogojev, ki so predpisani v XVIII. poglavji družega oddelka o. d. zakona.

Ker pa V. T. in L. U. v tožbi montaničnega erara navedenega doprinešenja ne tajita, in ker obstaneta, da sta dejanje svoje doprinesla kot zastopnika idrijskega mesta, tako je njujni ugovor nekompetence popolnoma neopravičen in se mora tem bolj zaverniti, ker dolžnost javna pota in trge oskrbovati, mesta nikakor ne pooblastuje, da bi smelo montaničnemu eraru pristoječe privatne pravice do omenjenega vodnjaka kratiti, ali se pa celo posesti do lipovih dreves, krog vodnjaka stoječih, lastiti. Ta drevesa s šolskim trgov, kot javnim prostorom, ničesar opraviti nemajo; in če sti dve lipi v rasti zastajali, tako iz tega mestnemu zastopništvu ni nastala dolžnost, privatno premoženje v svoje dispozicije potegniti.

Toženi L. U. ugovarja, da je lipe gosenc in družega mrčesa trebil. Ali s tem ni mogel posesti doseči, ker tako dejanje ni bilo

ničesa drugega kot „actus mere facultatis“. Da je pa ravno isti toženi deblom zemljo rahljaj, ter jim v suši vode prilival, se dokazati ni moglo.

Na daljne ugovore, da je lekarničar I. V. po dovoljenji mestnega zastopa cvetje pri lipah trgati smel, in da se je mestnemu čuvaju naložilo, da naj pazi na lipe, se ni moglo obzir jemati, ker bi iz dovoljenja lekarničarju danega in iz ukaza, mestnemu čuvaju naloženega, posest le tedaj izviral, če bi dokazano bilo, da se je to zgodilo z vednostjo c. k. rudarske direkcije.

Montanični erar je torej v tem slučaju jedini in zadnji faktični posestnik. Po §. 339. o. d. z. se je morala njegova posest sodnijsko braniti, in njegova v pravem času vložena tožba uslišati.

Iz nadsodnijskih razlogov. Že prvi sodnik je po pravici povdarjal, da je faktična posest montaničnega erara do vodnjaka na nekdanjem šolskem trgu v Idriji in do lipovih dreves krog vodnjaka stoječih, dokazana, in da spada predstoječi prepir v sodnijsko kompetenco. Ali ker sta tožena trdila, da sta koreninsko prst samo iz namena, drevesoma rast pospešiti, odstranila, in da sta jame pri vodnjaških stopnicah samo zavoljo javne varnosti in snažnosti zasula, ker je sodnijski ogled dokazal, da je dvoje dreves v istini v rasti zastalo; in ker erar ni dokazal, da se je za gojenje omenjenih lip sploh kaj menil, se v dejanji toženih ne kaže niti kratenje, niti prilastovanje faktične posesti, montaničnemu eraru do vodnjaka in lip pristoječe, tako da se z obzirom na §. 339. o. d. z. in §. 2. cesarske naredbe od 27. oktobra 1849, št. 12., drž. zakonika v predstojećem slučaju o motenji v mirni posesti govoriti ne more.

Iz razlogov najvišega sodnijskega dvora. Ker je faktična posest montaničnega erara do vodnjaka in do lip krog vodnjaka nasajenih, dokazana; ker sta tožena svoje dejanje brez dovoljenja posestnika izvršila; ker je nujno dejanje meje občini pristoječih opravil prekoračilo, ter tako v pravno sfero faktičnega posestnika seglo, in ker je to dejanje tedaj brez dvombe tožnikovo mirno posest motilo, bila je tožba montaničnega erara opravičena, tako da se je prvega sodnika odlok moral potrditi.

